

Motion till riksdagen 2005/06:K248

av **Gunnar Andrén (fp)**

Valsedeln

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om data-, distributions- och tryckteknik för distribution av valsedlar till landets alla vallokaler inklusive förhandsröstningslokaler.

Motivering

Vid 2002 års val poströstade ca 1 600 000 väljare, vilket är en tredjedel av alla väljare. Också i EMU-folkomröstningen 2003 och vid EU-valet 2004 var antalet poströstande mycket stort. Huvuddelen av de röstande 2002, ca 73 %, ansåg att det är lätt att poströsta, enligt en undersökning som Posten AB då gjorde.

Från Valmyndigheten erhåller varje väljare information och röstkort om var, när, hur och i vilka val vederbörande kan rösta. Vid 2003 års folkomröstning om euron gällde det även de rådgivande folkomröstningar som förekom den 14 september i ett antal kommuner om andra frågor. För att man skall kunna bedöma om det spelar roll för valdeltagandet om man har tillgång till valsedlar eller ej, är det viktigt att studera just dessa lokala folkomröstningar och jämföra valdeltagandet med EMU-folkomröstningen.

Valdeltagandet visade sig nämligen vara mycket olika mellan folkomröstningen om euron och de lokala frågorna. Det är uppenbart att frånvaron av valsedlar vid förhandsröstningen gjorde att valdeltagandet i de lokala folkomröstningarna inte blev så stort som önskvärt är vid varje valtillfälle.

Vid vanliga allmänna val är valdeltagandet mellan riksdagsval, landstings- och kommunfullmäktigeval mycket likartat, skillnaderna är närmast försumbara. Den avgörande skillnaden mellan valen är väljarnas tillgång till val- eller röstsedlar. Varken Valmyndigheten eller den traditionella samarbetspartnern, Posten AB, tillhandahåller under normala betingelser namnvalsedlar; det ankommer på partierna att se till att valsedlar finns tillgängliga på alla postkontor, så även i/utanför de 6 266 vallokaler som var öppna på valdagen 2002.

Fel! Okänt namn på

Följden blir att partierna försöker tillhandahålla namnvalsedlar för den aktuella riksdags-, landstings- (region-) och kommunvalkretsen men förmår inte ställa valsedlar med förtryckta kandidater från andra delar av landet till de poströstades förfogande.

Minskar antalet personkruss

Detta förhållande påverkar med stor sannolikhet det låga och sjunkande antalet personvalda kandidater. När så mycket som ungefär var tredje röst avgivits i förtid hos i huvudsak Posten AB, är det få väljare som gör sig besväret att söka rätt kandidatlista utan de nöjer sig med den partivalsedel som finns tillgänglig.

Detta är till men för personvalsmöjligheterna, en rent teknisk begränsning som påverkar åtta- och femprocentsspärrarna. När en mycket stor andel av valsedlarna endera bara är partimärkta eller inte alls kryssade blir det ogörligt för många kandidater att nå spärrgränserna. Ett starkt argument för en förändring är just att den tekniska begränsningen, avsaknaden av personmarkerade valsedlar vid valtillfället, undergräver värdet av personvalet. Hur väljer man person när man inte vet vem som kandiderar?

Den enkla lösningen

Det finns emellertid enligt min mening en teknisk möjlighet att lätt distribuera relevanta valsedlar för registrerade partier till alla röstande. Det kan ske genom att det i varje vallokal och hos poströstningsmottagningarna finns en vanlig valsedelsmaskin som levererar de korrekta valsedlarna i samma ögonblick som den röstberättigade beslutar sig för att rösta.

Genom att på röstkortet från Valmyndigheten anbringa en streckkod för väljaren, som identifierar valdistriktet, skulle en enkel skrivare, kopplad till Valmyndigheten, kunna leverera valsedlarna för de aktuella valen, i korrekta färger, för samtliga registrerade partier och med partiernas kandidater.

Denna valsedelsmaskin som inget annat är än en datorstyrd skrivare försedd med gula, blåa och vita valsedlar i skrivarfacken skulle på någon sekund leverera samtliga relevanta valsedlar, för registrerade partier, för rätt valkrets och val samt med registrerade kandidater.

Själva röstavlämnandet och röstmottagningen skulle inte påverkas. En marginell fördel skulle dessutom kunna vara att en kandidat som avlidit från det att nuvarande tryckta valsedlar levereras 1–2 månader i förväg direkt skulle kunna avföras. I Sundsvall inträffade exempelvis den tråkigheten att ett partis kommunala toppnamn vid 2002 års kommunalval avled dagen före valdagen, vilket kom till allmän kännedom via dagstidningarna och åtminstone mentalt påverkade möjligheterna för det aktuella partiet. Vid 2005 års kyrkoval kandiderade en död företrädare för Centerpartiet i Närke; det hade varit ogörligt att få fram nytryckta listor.

Fel! Okänt namn på

En valsedelsskrivare enligt ovan skulle med fördel kunna användas redan vid de allmänna valen 2006. När motioner med denna inriktning tidigare väckts har emellertid riksdagen beslutat på förslag av konstitutionsutskottet att överlämna motionerna till en utredning som anses kunna hantera motionsförslagen. Det betyder emellertid att frågan hamnar i vad som brukar kallas långbänk. Det behövs i stället ett ordentligt uppdrag till Valmyndigheten att utreda detta förslag. Att överlämna förslaget till en utredning är inget annat än att underlåta att aktualisera ett bra förslag.

Slutligen finns skäl att påtala två ting av speciell innebörd: Att tvinga partier, särskilt sådana som ännu inte har riksdags- eller EU-representation, att själva distribuera sina valsedlar framstår som en omotiverad åtgärd i syfte att snarast försvåra för det nya partiet att konkurrera med de från förra mandatperioden invalda. Partierna bör konkurrera med åsikter, inte genom att förhindra att valsedlar finns tillgängliga från alla partier som söker väljarnas förtroende. Dessutom framstår det av miljöskäl som oansvarigt att låta trycka miljontals och åter miljontals valsedlar samt att transportera dessa kors och tvärs över landet.

Stockholm den 23 september 2005

Gunnar Andrén (fp)